

Mýty o zajakavosti...

Podľa internetových zdrojov spracovala:
Mgr. Jaroslava Mervová,
psychologička CPPPaP Humenné

Rodičia zajakavých detí často ako príčinu zajakavosti uvádzajú zľaknutie alebo spadnutie dieťaťa. Výčitky narastajú: „Keby sme dávali lepší pozor, nemuselo sa zajakávať...“ Je mylnou predstavou, že príčinou zajakavosti je, keď sa dieťa zľakne psa či spadne na dvore... Potom by sa všetky deti, ktoré sa zľaknú psa, museli aj zajakávať. Zajakavosť bola v minulosti charakterizovaná ako neuróza reči, a táto charakteristika sa tradovala až do nedávna. Odborníci citovali túto definíciu niekoľko desaťročí, odpisovali ju z učebnice do učebnice. Avšak najnovšie výskumy ukázali, že zajakavosť je komplexnejší problém a zľaknutie či podobná udalosť sú len spúšťacie mechanizmy.

Ako začína zajakavosť

Začiatok a priebeh zajakavosti je u každého dieťaťa so zajakavosťou osobitný. Pre vznik zajakavosti musí mať dieťa istý predpoklad. Ak tento predpoklad dieťa má, silný emocionálny zážitok (ako napr. zľaknutie psa alebo pád) môže neplynulosti v reči spustiť. Zajakavosť sa dá predpokladať u detí, ktoré majú rizikové faktory, ku ktorým patria:

- výskyt rečových a komunikačných ťažkostí v rodine dieťaťa,
- výskyt zajakavosti v rodine dieťaťa,
- pozitívna anamnéza (riziková gravidita alebo komplikácie v priebehu pôrodu),
- oneskorený vývin reči,
- orgánové poškodenie (mozgu) či iné nápadnosti vo vývine.

Čo je príčinou zajakavosti?

Mnohé roky sa tradovalo, že zajakavé dieťa treba naučiť dýchať a potom bude zajakavosť odstránená. Zlé a nepravidelné dýchanie môže byť práve následkom zajakávania ako narušené koverbálne (neverbálne) správanie. Iba v ojedinelých prípadoch je funkčná odchýlka dýchania

príčinou zajakavosti. Tradovala sa aj skutočnosť, že precvičovanie ľavákov a napodobňovanie zajakavosti od iných detí vyvoláva u dieťaťa zajakávanie – to dnes neplatí. Najnovšie výskumy ukazujú viaceré teórie o príčinách zajakavosti:

- orgánové odchýlky (atypické mozgové procesy, disharmónia medzi sluchovou a taktilno-kinestetickou spätnou väzbou, porucha v limbickom systéme – centre emócií a pod.),
- dedičnosť zajakavosti alebo iných rečových porúch,
- osobnostné predpoklady (úzkostné deti, prípadne nadmerne sebavedomé),
- trvalá neurotizácia zo strany prostredia a nevhodné spôsoby komunikácie, náhle zmeny životosprávy – tento faktor môžeme však chápať viac ako fixujúci (podporujúci neplynulú reč), ako príčina je neurotizácia chápaná vo výnimočných prípadoch

Ako predísť upevňovaniu neplynulosti v reči dieťaťa?

V istom období je opakovanie slov či slabík (napr. ma-ma-mamička, do do do škôlky) normálnou vývinovou záležitosťou (vývinová neplynulosť), ktorá pomine. Pri nevhodných reakciách prostredia sa neplynulosti môžu upevňovať (fixovať) a prerásť do pravej zajakavosti. V prípade, že vaše dieťa hovorí neplynulo a spĺňa niektoré z horeuvedených rizikových faktorov, je vhodné vyhľadať logopéda a reč dieťaťa kontrolovať pod odborným dozorom.

Významným prvkom v predchádzaní fixovania neplynulosti sú nasledovné opatrenia:

- neupozorňovať dieťa na neplynulosť a neopravovať ho,
- nežiadať dieťa, aby hovorilo pomaly,
- nežiadať dieťa, aby sa nadýchlo, aby si vetu premyslelo, aby sa pozeralo do očí,
- nenútiť dieťa hovoriť (napr. povedz básničku tete, pozdrav uja), keď spontánne neprejaví vôľu hovoriť,
- neskákať dieťaťu do reči.

Dospelí môžu dieťaťu v tejto fáze veľmi pomôcť tým, že budú:

- trpezliví v komunikácii s dysfluentným dieťaťom,
- hovoriť pomaly s pauzami aspoň 3 sekundy (aby aj dieťa prirodzene spomalilo svoju reč),
- hovoriť kratšie vety (aby dieťa nemalo pocit, že musí hovoriť dlhé vety),
- redukovať počet otázok, ktorými dieťa „bombardujú“.